

Berlini Nyilatkozat a tudomány nyílt eléréséről

Előzetes megjegyzés

Az internet alapvetően megváltoztatta a tudományos ismeretek és a kulturális örökség terjesztésének gyakorlati és gazdasági feltételeit. Az internet segítségével először lehetséges az emberi tudás és a kulturális örökség teljes körű és interaktív bemutatása és elérhetőségének biztosítása az egész világ számára.

Mi, alulírottak, kötelességünknek érezzük, hogy válaszoljunk arra a kihívásra, amelyet az internet mint a tudomány, az ismeretek és az információ terjesztésének egyre jelentősebb hordozója képvisel. Az ezzel összefüggő fejlesztések nyilvánvalóan jelentős mértékben megváltoztatják a tudományos publikálás rendjét és a minőségbiztosítás jelenlegi rendszerét.

A Budapesti Nyílt Hozzáférés Kezdeményezés (Budapest Open Access Initiative), az ECHO-Charta és a Bethesda Nyilatkozat a Nyílt Hozzáférésű Publikálásról (Bethesda Statement on Open Access Publishing) nyilatkozatok szellemével összhangban fogalmaztuk meg a Berlini Nyilatkozatot azzal a céllal, hogy támogassuk az Internetet mint a globális tudományos ismeretek és az emberi gondolkodás eszközt, és olyan ajánlásokat dolgozzunk ki, melyeket a döntéshozó intézményeknek, kutatási szervezeteknek, kutatás támogató intézményeknek, könyvtáraknak, archívumoknak és múzeumoknak figyelembe kell venniük.

Célok

Feladatunk, vagyis a tudás disszeminációja csak részben teljesül akkor, ha az információ nem érhető el széles körben és könnyen a társadalom számára. A hagyományos módszerek mellett a tudomány interneten történő terjesztésének új lehetőségét, a nyílt hozzáférés modelljét is támogatni kell. A nyílt hozzáférés vagy „Open Access” fogalmán az emberi tudás és kulturális örökség olyan, mindent átfogó forrását értjük, amelyet a tudományos közösség már igazolt.

A tudomány mindent átölelő és nyílt hozzáférésű bemutatásának távlata csak akkor valósítható meg, ha a jövőbeni internetet a fenntarthatóság, az interaktivitás és az átláthatóság jellemzi. A tartalmaknak és szoftvereknek szabadon hozzáférhetőnek és kompatibilisnek kell lenniük.

Az Open Access publikálás fogalma

A nyílt elérhetőség valójában akkor valósítható meg, ha a tudományos ismeretek minden egyes szerzője és a kulturális örökség minden egyes birtokosa ennek aktív elkötelezettje. A nyílt hozzáférésű publikációk körébe eredeti tudományos kutatási eredmények, nyers adatok, metaadatok, forrásanyagok, festészeti és grafikai anyagok digitális ábrázolásai, multimédiás tudományos anyagok tartoznak.

A Nyílt Hozzáférésű publikációnak két feltételt kell teljesítenie:

1. A publikációk szerzői és jogtulajdonosai minden felhasználó számára visszavonhatatlanul biztosítják a publikációk szabad, az egész világra kiterjedő hozzáférését, és megengedik a felhasználóknak, hogy a publikációkat – minden lehetséges digitális médiumra és minden felelős cél érdekében – másolhatják,

használhatják, terjeszthetik, továbbíthatják és nyilvánosan előadhatják, belőle származtatott művet hozhatnak létre, azt terjeszthetik, amennyiben a szerzőség megfelelően fel van tüntetve. (Ahogy eddig is, a tudományos közösség a jövőben is meghatározza a publikációk szerzőségi attribútumainak és felhasználásának pontos szabályait.) Továbbá engedélyezik, hogy személyes használatra kis mennyiségben kinyomtassák.

2. A publikáció teljes szövege, valamint az összes kiegészítő anyag, beleértve a fent említett engedély másolatát, megfelelő elektronikus formátumban tárolásra (s ezáltal kiadásra) kerül legalább egy online archívumban, amely megfelelő technikai szabványokat (mint az Open Archive-szabványok) használ, s amelyet egy tudományos intézet vagy tudományos társaság, közintézmény vagy más elismert szervezet üzemeltet és gondoz a céllal, hogy lehetővé tegye a nyílt hozzáférést, a korlátlan terjesztést, az interoperabilitást és a hosszú távú archiválást.

Támogatjuk az elektronikus nyílt hozzáférésre való áttérést

Szervezeteink támogatják az új **Nyílt Hozzáférés** modell továbbfejlesztését azzal a céllal, hogy a lehető legnagyobb hasznot érjük el a tudomány és a társadalom számára. Szándékunkat kívánjuk megvalósítani azáltal, hogy:

- támogatjuk a kutatókat és kutatói ösztöndíjasokat abban, hogy munkáikat a **Nyílt Hozzáférés** alapelvei szerint publikálják;
- bátorítjuk a kulturális örökség őrzőit arra, hogy forrásaikat az interneten nyílt hozzáféréssel tegyék elérhetővé;
- olyan eszközöket és eljárásokat fejlesztünk ki az Open Access publikálás és online folyóiratok értékelésére, melyek segítségével biztosítjuk a minőségbiztosítás és a jó tudományos gyakorlat szabványait;
- kiállunk amellett, hogy az Open Access–közleményeket a tudományos tevékenység és előmenetel megítélésénél vegyék figyelembe;
- **A nyílt hozzáférés** infrastruktúrájában megjelenített közlemények értékét szoftverfejlesztéssel, tartalomszolgáltatással, metaadatok előállításával vagy egyes cikkek publikálásával támogatjuk.

Tisztában vagyunk azzal, hogy a nyílt hozzáférésre történő átállás jogi és pénzügyi vonatkozásban is hatással lesz a tudomány terjesztésére. Szervezetünk támogatja a meglévő jogi és finanszírozási keretfeltételek továbbfejlesztését, hogy megkönnyítse a hozzáférés és az optimális használat lehetőségeit.

A Berlieni Egyezmény angol nyelvű változata érvényes:

http://oa.mpg.de/openaccess-berlin/berlin_declaration.pdf